

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ: СКЛАДОВІ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

LEGAL PERSONALITY OF A LIMITED LIABILITY COMPANY: COMPONENTS, FEATURES, AND PRACTICAL ASPECTS

Цьомра В.Ю., аспірант кафедри державно-правових і гуманітарних наук
Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського

У цій статті розглядається правосуб'єктність товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ) як основного суб'єкта господарських правовідносин в Україні. Правовий статус ТОВ є важливим для забезпечення прозорості бізнесу та стабільності правовідносин в умовах швидких і постійних змін економічного середовища, глобалізації та процесів євроінтеграції. У той же час чинне законодавство часто містить значні прогалини щодо визначення правосуб'єктності ТОВ, що створює проблеми як для засновників (учасників), так і для інших осіб, з якими ТОВ взаємодіє.

Мета дослідження полягає в тому, щоб детально розглянути основні елементи правосуб'єктності ТОВ, такі як правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, а також провести аналіз нормативно-правової бази, яка регулює їх діяльність. Автор визначає характеристики товариства з обмеженою відповідальністю як окремої організаційно-правової форми та надає поради щодо вдосконалення законодавства з огляду на поточні проблеми.

Автор підкреслює, що правосуб'єктність юридичної особи є багатограним явищем, яке визначає здатність суб'єкта володіти правами, обов'язками та відповідати за свої дії, особливо за правопорушення. У ТОВ вона визначається такими елементами: правоздатність – здатність набувати та реалізовувати права та обов'язки в межах статуту; дієздатність – реалізація прав через органи управління чи представників; деліктоздатність – відповідальність за порушення зобов'язань.

Автор розглядає основні законодавчі акти, зокрема Цивільний кодекс України та Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Визначено, що права невизначеність виникає через відсутність єдиної законодавчої дефініції поняття правосуб'єктності.

У ТОВ є кілька основних характеристик, які відрізняють його від інших організаційно-правових форм юридичних осіб: обмежена відповідальність засновників; широкі можливості для створення органів управління; унікальний статус статутного капіталу; вільна передача частки, за винятком обмежень, встановлених статутом.

У статті розглядаються різні способи, за допомогою яких ТОВ вступає в правовідносини: укладення договорів, ведення господарської діяльності та виконання обов'язкових нормативних вимог. Взаємодія з державою через механізми реєстрації та звітності є важливою.

Автор наголошує на тому, що законодавство про ТОВ має бути гармонізовано, щоб захистити права учасників і третіх осіб, та уніфікувати процеси реєстрації та звітності.

Ключові слова: товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ), засновники, учасники, статут, правосуб'єктність, правоздатність, дієздатність, суб'єкт права.

This article examines the legal personality of a limited liability company (LLC) as the main subject of economic legal relations in Ukraine. The legal status of an LLC is important for ensuring business transparency and the stability of legal relations in the context of rapid and constant changes in the economic environment, globalization, and the processes of European integration. At the same time, current legislation often contains significant gaps in defining the legal personality of LLC, which creates problems for both founders (participants) and other entities with whom the LLC interacts.

The aim of the research is to thoroughly examine the main elements of the legal personality of a limited liability company (LLC), such as legal capacity, capacity to act, and capacity to commit delicts, as well as to analyze the regulatory framework governing their activities. The author defines the characteristics of a limited liability company as a separate organizational and legal form and provides recommendations for improving legislation in light of current issues.

The author emphasizes that the legal personality of a legal entity is a multifaceted phenomenon that determines the ability of the entity to possess rights, obligations, and to be responsible for its actions, especially for offenses. In a limited liability company (LLC), it is defined by the following elements: legal capacity – the ability to acquire and exercise rights and obligations within the framework of the charter; capacity to act – the exercise of rights through management bodies or representatives; and delictual capacity – responsibility for breach of obligations.

The author examines the main legislative acts, in particular, the Civil Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On Limited and Additional Liability Companies". It is determined that legal uncertainty arises due to the lack of a single legislative definition of the concept of legal capacity.

A limited liability company (LLC) has several key characteristics that distinguish it from other organizational and legal forms of legal entities: limited liability of the founders; broad opportunities for the creation of management bodies; a unique status of the charter capital; free transfer of shares, except for restrictions established by the charter.

The article examines various ways in which a limited liability company (LLC) enters into legal relations: concluding contracts, conducting business activities, and fulfilling mandatory regulatory requirements. Interaction with the state through registration and reporting mechanisms is important.

The author emphasizes that the legislation on LLCs should be harmonized to protect the rights of participants and third parties, and to unify the processes of registration and reporting.

Key words: limited liability company (LLC), founders, participants, charter, legal personality, legal competence, legal entity, subject of law.

Постановка проблеми. В умовах активного економічного розвитку, виникнення форм та інструментів для його ведення, все активніше постає питання дослідження та правильної інтерпретації вже діючих правових інститутів. Товариство з обмеженою відповідальністю (надалі – ТОВ) сьогодні є однією із найпоширеніших форм ведення господарської діяльності як в Україні, так і за кордоном. Така організаційно-правова форма, як ТОВ, є доволі зручним механізмом для ведення підприємницької діяльності, що підтверджується масовістю реєстрації та утворення нових ТОВ.

Проте, часто можна зіткнутись з невірним трактуванням правосуб'єктності ТОВ, яка в процесі здійснення практичної діяльності може бути зведена до правосуб'єктності його засновників (учасників) чи органів управління. Такі помилки можуть бути допущені через низький рівень правової культури та правової обізнаності інших учасників правових відносин. Водночас специфіка діяльності ТОВ, зокрема залежність його правосуб'єктності від установчих документів, рішень органів управління та законодавчих обмежень, потребує глибокого теоретичного аналізу та практичного осмислення.

Актуальність даної статті обумовлена систематичними змінами чинного законодавства, яке регулює питання створення та діяльності ТОВ, змінами умов ведення господарської діяльності (як юридичних умов, так і фактичних), а також потребою вдосконалення правового регулювання діяльності ТОВ у контексті сучасних викликів, зокрема адаптації до нових законодавчих змін, вирішення конфліктів у межах правосуб'єктності та ефективної реалізації правового статусу товариства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Враховуючи важливу роль ТОВ у процесі здійснення господарської діяльності, а також їх місце у сучасному суспільстві, вивчення питання утворення, реєстрації чи діяльності ТОВ становить особливий інтерес в українському науковому товаристві. Так, Сішук Л. досліджувала стан правового регулювання ТОВ, а також їх правовий статус в умовах євроінтеграції. Вважаємо такі дослідження доволі актуальними та необхідними, з врахуванням того як швидко і часто змінюється законодавство у цій сфері. Професор Олійник А.Ю. досліджує дуже вузьке питання конституційної правосуб'єктності господарських товариств. В свою чергу, Теличко О.А. та Рекун В.А. досліджують доволі актуальне питання самостійності юридичної особи у різних випадках, що безпосередньо впливає на її правосуб'єктність.

Метою статті є дослідження правосуб'єктності товариства з обмеженою відповідальністю як юридичної особи та активного учасника суспільних відносин, аналіз її складових (правоздатність, дієздатність, деліктоздатність), визначення особливостей реалізації правосуб'єктності у практичній діяльності ТОВ, а також визначення проблемних аспектів правового регулювання цієї категорії у національному законодавстві. Не дивлячись на різноманіття наукових досліджень у даній сфері, питання правосуб'єктності ТОВ є особливо актуальним, враховуючи частоту змін правового регулювання, а також важливої ролі такої організаційно-правової форми як ТОВ в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Сучасне українське законодавство не надає єдиного і чіткого визначення таких понять, як «правосуб'єктність юридичної особи» загалом та «правосуб'єктність ТОВ» зокрема, хоча ця категорія регулюється саме нормами об'єктивного права [1, с. 240]. У юридичній науці існує думка, що вже сам термін «суб'єкт права» передбачає визнання його правосуб'єктності, тобто здатності виступати як юридично значуща особа, яка потенційно може мати права та обов'язки [2, с. 90; 3, с. 167]. Правосуб'єктність особи конкретизується через її правоздатність, дієздатність і деліктоздатність. Інша точка зору розглядає правосуб'єктність як закріплену нормами права реальну можливість суб'єкта брати участь у правовідносинах. [4, с. 195]. Позиція професора Л. Лазор заслуговує на підтримку, адже вона підкреслює, що правосуб'єктність є динамічною юридичною характеристикою, яка відображає особливості суспільних відносин, специфіку соціально-економічного устрою та визначає роль особи як у суспільстві загалом, так і в контексті окремої галузі права [5, с. 195].

Правовий зміст правосуб'єктності юридичної особи можна визначити як закріплену законодавством здатність конкретного суб'єкта володіти юридичними правами та обов'язками, реалізовувати їх самостійно, через представників або органи, а також нести відповідальність за вчинені правопорушення. Правосуб'єктність проявляється насамперед у стабільному зв'язку із державою, що зумовлює її взаємодію з іншими суб'єктами. Таке розуміння є досить вдалим, проте важливо сприймати правосуб'єктність не лише як «здатність» чи «можливість», а й як внутрішню сутність суб'єкта права.

Товариство з обмеженою відповідальністю володіє власною правосуб'єктністю, яка містить свої визна-

чальні особливості, що дає змогу виокремити саме цю окрему організаційно-правову форму юридичних осіб. Основу нормативного регулювання утворення та діяльності ТОВ сьогодні становить Цивільний кодекс України та Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (надалі – Закон про ТОВ). Так, пункт 1 статті 140 дає нормативне визначення ТОВ як є заснованого однією або кількома особами товариства, статутний капітал якого поділено на частки [6]. Варто зазначити, що таке визначення не можна назвати найбільш вдалим, оскільки воно не розкриває особливості ТОВ як окремого правосуб'єктного утворення. Закон про ТОВ взагалі не містить визначення його поняття, а одразу переходить до визначальних особливостей.

Правосуб'єктність ТОВ має свої унікальні риси, які відрізняють цю організаційно правову форму від приватних підприємств (ПП), акціонерних товариств (АТ) чи інших господарських товариств.

По-перше, учасники (засновники) ТОВ несуть обмежену відповідальність за його діяльність, яка обмежується лише їхніми внесками до статутного капіталу, тобто учасники (засновники) не відповідають за діяльність ТОВ [7, с. 25]. Це відрізняє ТОВ, наприклад, від повних чи командитних товариств, де всі учасники (учасники з повною відповідальністю) займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном [8; 9, с. 148].

По-друге, ТОВ є більш гнучкими в точки зору управління, на відміну від інших організаційно-правових форм. Так, учасники ТОВ можуть створити органи управління, які будуть безпосередньо адаптовані до їхніх потреб (загальні збори, наглядова рада, одноосібний чи колегіальний виконавчий орган). Законодавство не містить якихось загальних вимог, які б встановлювали зобов'язання утворювати відповідні органи управління та контролю безумовно (окрім тих, які забезпечують стабільне функціонування ТОВ). На відміну від ТОВ, законодавство, що регулює діяльність АТ передбачає необхідність утворення ради директорів, як колегіального виконавчого органу [10; 11, с. 354].

По-третє, ТОВ має чітко визначений статутний капітал, поділений на частки між його засновниками (учасниками). Статутний капітал ТОВ формується за рахунок внесків його засновників та становить матеріальну базу (основу) для початку та наступного ведення господарської діяльності. При цьому чинне законодавство не встановлює а ні мінімальної, а ні максимальної його межі. Сутність вимоги обов'язкової наявності мінімального розміру статутного капіталу виходить з того, що обмежена відповідальність учасників юридичних осіб має свою власну ціну [12, с. 50], що випливає із самого змісту поняття «обмежена відповідальність». В той же час, існують інші організаційно-правові форми юридичних осіб, для яких законодавство не передбачає вимоги наявності навіть мінімального за розміром статутного капіталу (наприклад, приватне підприємство).

По-четверте, законодавство та установчі документи ТОВ, а також корпоративний договір за наявності такого, передбачають наявність корпоративних прав та обов'язків засновників (учасників) ТОВ. Учасники ТОВ мають право на частку прибутку (дивіденди) пропорційну до своєї частки у статутному капіталі [13, с. 209–210]. У порівнянні з акціонерними товариствами, де власність виражається в акціях, у ТОВ це частка, яка не вільно обертається на ринку.

По-п'яте, частка (частки) у статутному капіталі ТОВ, яка належить засновникам (учасникам) ТОВ може бути передана (продана, подарована чи іншим чином відчужена) іншій особі. Проте, такий перехід права власності на частку у статутному капіталі ТОВ повинен бути здійснений з дотриманням вимог чинного законодавства Укра-

їни. Так, стаття 22 Закону про ТОВ передбачає, що учасник товариства має переважне право на придбання частки (частини частки) іншого учасника товариства, що продається третій особі. В той же час, статут ТОВ може передбачати, що учасники ТОВ не мають переважного права. Пункт 2 статті 21 Закону про ТОВ передбачає, що статутом товариства може бути встановлено, що відчуження частки (частини частки) та надання її в заставу допускається лише за згодою інших учасників [14; 15, с. 166]. Наявність таких обмежень робить частку в статутному капіталі ТОВ менш ліквідною, а ніж, наприклад, акції АТ, які можуть перебувати у вільному обігові на біржах.

По-шосте, ТОВ відповідає за свої зобов'язання виключно своїм майном [14]. Перш за все, це свідчить про той факт, що правосуб'єктність ТОВ є завершеною, а ТОВ постає відокремленим та самостійним суб'єктом права. Учасники ТОВ не відповідають за його зобов'язання, а ТОВ не відповідає за зобов'язання учасників, що додатково підкреслює факт розмежування правосуб'єктності двох окремих суб'єктів права. Вказані положення також є особливістю саме такої організаційно-правової форми юридичної особи, як ТОВ, адже в деяких інших господарських товариствах (повних товариствах, командитних товариствах та товариствах з обмеженою відповідальністю) та приватних підприємствах учасники (засновники чи власники) можуть нести додаткову відповідальність чи солідарну відповідальність за діяльність товариства.

По-сьоме, до ТОВ застосовуються більше гнучкі та спрощені регуляторні вимоги щодо звітності, а ніж, наприклад, до АТ. ТОВ балансує між гнучкістю управління та необхідністю виконання регуляторних вимог. У порівнянні з іншими організаційно-правовими формами, ТОВ пропонує оптимальний рівень відповідальності, звітності та регулювання, що робить його привабливим для малого та середнього бізнесу. Так, законодавство не передбачає для ТОВ за загальним правилом обов'язковості розкриття фінансових звітів, рішень вищих органів управління чи іншої внутрішньої інформації, на відміну від АТ, де такі вимоги встановлюються чинним законодавством.

По-восьме, чинне законодавство та установчі документи ТОВ передбачають особливий правовий зв'язок ТОВ з державою через необхідність реєстрації змін у статуті, розмірі статутного капіталу, зміни складу засновників, керівника чи видів діяльності тощо. У порівнянні з приватними підприємствами, благодійними фондами чи громадськими організаціями, цей процес складніший, але водночас надає більше юридичних гарантій для учасників. Так, наприклад, Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» передбачає, що в Єдиному державному реєстрі може міститись інформація про встановлення вимоги нотаріального засвідчення справжності підпису учасника під час прийняття ним рішень з питань діяльності відповідної юридичної особи та/або вимоги нотаріального посвідчення правочину, предметом якого є частка учасника у статутному (складеному) капіталі (пайовому фонді) відповідної юридичної особи [16].

Правосуб'єктність ТОВ являє собою сукупність таких її складових як правоздатність, дієздатність та деліктоздатність. Доволі часто науковці дають визначення юридичної особи або суб'єкта права саме через призму її правосуб'єктності як особу, яка може володіти правами та обов'язками, вчиняти юридично значимі дії для їх реалізації, а, у випадку їх порушення, нести, передбачену законодавством, відповідальність.

Правоздатність ТОВ можемо визначити як здатність володіти визначеними чинним законодавством та установчими документами правами та обов'язками, необхідними для здійснення товариством визначеної мети та поставлених завдань. Зазвичай ТОВ має загальну правоздатність, яка означає, що воно може мати будь-які права і обов'язки

та виконувати будь-яку діяльність, яка не заборонена законом. В окремих випадках ТОВ може мати спеціальну правоздатність, яка означає здатність мати окремі визначені права та обов'язки. Вона відображає специфіку нормативного регулювання у межах конкретних інститутів права. Так, спеціальною правоздатністю, наприклад, можуть володіти окремі види ТОВ, наприклад, фінансові установи. Такі юридичні особи прийнято іменувати «організаціями цілі».

Останнім часом в науковій літературі можна зустріти поняття «виключної правоздатності» [17, с. 166], яка передбачає можливість володіння чітко визначеними правами та обов'язками для здійснення виключної діяльності. Наприклад, Закон України «Про туризм» визначає туристичного оператора як юридичну особу, створену згідно із законодавством України, для якої виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація та надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність [18]. Тобто, ТОВ, які здійснюють діяльність як туристичний оператор, не можуть здійснювати будь-яку іншу діяльність, яка не буде відповідати вимогам законодавства, що регулює туристичну діяльність, та установчим документам, які повинні передбачати здійснення виключних видів діяльності.

Дієздатність ТОВ передбачає собою можливість самостійно своїми діями реалізовувати свої права та обов'язки. Враховуючи той факт, що ТОВ як юридична особа є нематеріальним утворенням, то його дієздатність реалізовується через уповноважених на те фізичних осіб, зокрема, через органи управління або через належним чином уповноважених осіб – представників. Закон про ТОВ передбачає, що органами товариства є загальні збори учасників, наглядова рада (у разі утворення) та виконавчий орган (одноособовий або колегіальний) [14]. Якщо загальні збори чи наглядова рада можуть реалізовувати дієздатність ТОВ лише опосередковано, шляхом прийняття відповідних рішень обов'язкових для виконання виконавчим органом чи іншими представниками ТОВ, то виконавчий орган безпосередньо реалізовує права та обов'язки ТОВ та вступає у правовідносини з іншими суб'єктами. Важливим елементом дієздатності ТОВ є той факт, що уповноважені особи можуть діяти лише в межах тих повноважень, які за ними закріплені відповідними документами (статутом, положенням чи рішенням вищого органу управління), а вихід за межі цих повноважень не спричиняє юридично значимих наслідків для самого ТОВ.

Разом з тим Цивільний кодекс України встановлює, що у окремих випадках юридична особа може набувати цивільних прав та обов'язків і здійснювати їх через своїх учасників. Знову ж таки це радше виключення з правила, а ніж саме правило [19, с. 68].

Деліктоздатність ТОВ передбачає можливість нести відповідальність за вчинення правопорушень. В науковій літературі питання деліктоздатності юридичних осіб є доволі дискусійним. Як вбачається з численних досліджень, беззаперечною основою діяльності будь-якої юридичної особи є людський субстрат, при чому, на нашу думку, правильним буде формулювання саме поняття фізичної особи як правового поняття. Через діяльність уповноважених фізичних осіб формується і реалізується воля юридичної особи [19, с. 68]. Тому часто саме через вчинення такими фізичними особами правопорушень відбувається вчинення правопорушень самою юридичною особою. То наскільки доцільно буде притягувати до відповідальності безпосередньо юридичну особу, якщо правопорушення було вчинене її представником свідомо? Це питання доволі дискусійне та потребує подальшого глибокого дослідження.

Що стосується питання відповідальності ТОВ, варто виділити декілька важливих аспектів:

1. ТОВ відповідає за результати своєї діяльності всім своїм майном: як тим, що йому було передано у якості внеску до статутного капіталу від засновника (учасника), так і ти, що було набуто в процесі здійснення господарської діяльності.

2. ТОВ не відповідає за зобов'язання свої учасників, як і учасники не відповідають за зобов'язання самого ТОВ. Відповідальність учасників ТОВ має межу у вигляді внесків до статутного капіталу. Власне цей факт можна виділити як чи не основний у структурі правосуб'єктності ТОВ, що дозволяє відділити ТОВ від інших організаційно-правових форм юридичних осіб.

3. Відповідальність учасників ТОВ, поза межами їхнього внеску до статутного капіталу, може виникати у випадку вчинення ними правопорушення. Субсидіарна відповідальність за доведення до банкрутства є відносно новим правовим інститутом, який з початку 2018 року почав активно застосовуватися у судовій практиці при розгляді справ про банкрутство. Основною метою такої відповідальності є притягнення винних у доведенні до банкрутства осіб до додаткової (субсидіарної) відповідальності і стягнення на користь кредиторів непогашених у ліквідаційній процедурі кредиторських вимог. Тобто, це можливість отримати додаткове джерело погашення боргів перед кредиторами завдяки покладенню такої відповідальності на винних осіб [20].

Повертаючись до питання правосуб'єктності ТОВ як юридичної особи, то вважаємо за доцільне акцентувати увагу саме на її особливостях, які дозволяють безпосередньо виокремити саме юридичну особу в організаційно-правовій формі ТОВ з-поміж інших суб'єктів права.

Так, одним із фундаментальних елементів правосуб'єктності ТОВ є принцип обмеженої відповідальності його засновників (учасників), про що вже зазначалось раніше. Власне, на цьому принципі будується взаємодія між учасниками, товариством, його кредиторами та третіми особами. Особисте майно учасників не може бути залучене для покриття боргів товариства, за винятком випадків, передбачених законодавством (наприклад, доведення недобросовісних дій учасників) [21, с. 96–97]. Принцип обмеженої відповідальності безпосередньо впливає на автономність ТОВ, як окремого суб'єкта права: його права та обов'язки не залежать від прав та обов'язків його засновників (учасників), що дозволяє ТОВ набути належного правового статусу для можливості виступати суб'єктом цивільного, господарського чи адміністративного права, тощо.

ТОВ є доволі гнучкими в питаннях внутрішнього регулювання власної господарської діяльності. Статут ТОВ є основним установчим документом, який регулює діяльність товариства. Частина 5 статті 11 Закону про ТОВ визначає лише чотири вимоги до відомостей, які повинен містити статут ТОВ, зокрема: повне та скорочене найменування; органи управління та їх компетенцію; порядок вступу до товариства та виходу з нього; облік часток товариства в обліковій системі часток. Будь-які інші додаткові положення, які не суперечать нормам чинного законодавства, можуть бути включені до статуту ТОВ за рішенням вищого органу управління – зборів учасників [14]. Такий принцип дозволяє учасникам безпосередньо формувати той рівень та об'єм правосуб'єктності ТОВ, який необхідний для належного виконання цілей та мети його утворення, а також для збереження балансу прав та обов'язків учасників та самого товариства. При цьому учасники ТОВ не можуть звузити чи обмежити ті права, які встановлені чинним законодавством, чи, наприклад, повністю виключити відповідальність органів управління за вчинені правопорушення. Така свобода у виборі моделі бажаної поведінки для учасників ТОВ та самого товариства не є абсолютною.

Додатковим елементом у розподілі прав та обов'язків учасників ТОВ є корпоративний договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації. Укладення корпоративного договору дає змогу сторонам такого договору розраховувати на ефективний судовий захист своїх комерційних і корпоративних інтересів. Його корисність і затребуваність для засновників (учасників) господарських товариств, самого товариства, третіх осіб, які є сторонами такого договору, обумовлена можливістю регулювати відносини щодо реалізації власних корпоративних прав через укладення договору, визнаного легітимним і таким, що підлягає правовому захисту, хоч і лише виключно щодо сторін такого договору [22, с. 15].

Разом з тим, не дивлячись на диспозитивність щодо визначення основних прав та обов'язків ТОВ у власному статуті, саме статут товариства та рішення загальних зборів, яким такий статут затверджується, є основою нормативної бази для формування правосуб'єктності товариства. Статут ТОВ визначає основні та базові положення, які безпосередньо впливають на його правосуб'єктність, зокрема: найменування та місцезнаходження товариства, мету його утворення та діяльності, обсяг прав та обов'язків засновників (учасників) та самого товариства, розмір та склад статутного капіталу, органи управління та їхню компетенцію. Саме статутом визначається організаційно-правова форма товариства, його внутрішня структура та межі діяльності.

В свою чергу, рішення загальних зборів є формою реалізації прав засновників (учасників) товариства щодо управління товариством. Саме загальні збори є вищим органом управління ТОВ, певним «дороговказом», який визначає стратегічні цілі та безпосередньо формує правосуб'єктність ТОВ. Рішення загальних зборів є обов'язковими для виконання всіма без виключення органами, учасниками, посадовими особами та працівниками ТОВ. Саме рішенням загальних зборів можуть деталізуватись та уточнюватись положення статуту ТОВ або підтримуватись його правосуб'єктність (наприклад, прийняття рішення про укладення важливих договорів або зміна органів управління тощо).

З практичної позиції, реалізація правосуб'єктності ТОВ відбувається через конкретні юридичні дії та механізми, які мають за основу взаємодію, перш за все, з іншими суб'єктами права: державою в цілому, органами державної влади та місцевого самоврядування, громадянським суспільством, іншими юридичними та фізичними особами, власними засновниками (учасниками). ТОВ реалізує свою правосуб'єктність через укладення правочинів, які відповідають його установчим документам, виконання прав та обов'язків, покладених на ТОВ законодавством чи власним статутом, участю у судових справах у різних ролях (позивач, відповідач, третя сторона та ін.), поданням фінансової та іншої звітності тощо.

Висновки та перспективи. Питання дослідження правосуб'єктності ТОВ в умовах сьогодення є особливо актуальним та перспективним. Серед причин можемо виділити, перш за все те, що законодавство використовує недосконале визначення поняття «товариство з обмеженою відповідальністю», яке належним чином не розкриває внутрішнього змісту цього правового інституту, а визначення поняття «правосуб'єктність» в чинному національному законодавстві взагалі відсутнє. Такі прогалини у законодавстві повинні підштовхувати до формування міцної та стабільної нормативної бази, яка буде належним чином забезпечувати функціонування настільки поширеної організаційно-правової форми юридичної особи, як ТОВ.

Правосуб'єктність ТОВ визначає його можливість бути самостійним суб'єктом права, здатним вступати в правовідносини, реалізовувати права, виконувати обов'язки та нести відповідальність. Це забезпечує гнучкість і автономність діяльності товариства у господарському середовищі.

Статут ТОВ є ключовим документом, який визначає структуру, права, обов'язки та особливості діяльності ТОВ. Його положення формують базу для реалізації правосуб'єктності товариства у правовідносинах.

Запровадження єдиного підходу до визначення правосуб'єктності ТОВ, підвищення прозорості процедур реєстрації та спрощення звітності сприятимуть покращенню правового регулювання цієї організаційно-правової форми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артикуленко О. Правосуб'єктність юридичної особи: сучасні виклики та невирішені питання. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 6. С. 238–242.
2. Самілик Л. О., Корбут Л. П. Співвідношення понять «суб'єкт права», «особа», «суб'єкт правовідносин», «учасник відносин». *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 89–93.
3. Нечитайло Т., Луць В. Поняття цивільної правосуб'єктності та її елементів. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2015. № 39. С. 166–174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apvchzu_2015_39_17 (дата звернення: 29.12.2024)
4. Мхітарян А. Правосуб'єктність національних меншин як суб'єктів конституційного права. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 2. С. 194–197. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/2/38.pdf> (дата звернення: 29.12.2024).
5. Лазор Л. Правове регулювання правосуб'єктності у сфері трудового права в ринкових умовах. *Право України*. 2010. № 12. С. 108–114.
6. Кулаков В. Товариство з обмеженою відповідальністю як підприємницьке товариство. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Т. 6. С. 24–28. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.6.04> (дата звернення: 30.12.2024).
7. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
8. Юркевич Ю. Повні товариства за законодавством України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Т. 1, № 36. С. 148–152.
9. Про акціонерні товариства : Закон України від 27.07.2022 № 2465-IX : станом на 19 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
10. Хомко Л. До питання структури управління акціонерним товариством. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 8 груд. 2023 р. Львів, 2023. С. 354–356.
11. Дехтяров Є. Статутний капітал товариств з обмеженою відповідальністю: особливості правового регулювання. *Правове регулювання суспільних відносин в умовах сталого розвитку* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 груд. 2020 р. Київ, 2020. С. 49–52.
12. Шевчук О. Еволюція права на дивіденди учасника господарського товариства у законодавстві України. *Актуальні проблеми інтелектуального, інформаційного, ІТ та Інтернет права* : матеріали Восьмої всеукр. науково – практич. конф., м. Львів, 15 трав. 2024 р. Львів, 2024. С. 208–212.
13. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
14. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю : Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII : станом на 8 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 30.12.2024).
15. Резнікова В., Кравець І., Лукомська О. Частка (частина частки) у статутному капіталі ТОВ, її оборотоздатність: проблеми теорії та практики. *Право України*. 2021. № 6. С. 162–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/prukr_2021_6_13 (дата звернення: 31.12.2024).
16. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 № 755-IV : станом на 1 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 01.01.2025).
17. Артикуленко О. Окремі питання правоздатності юридичних осіб у цивільному праві України. *Проблеми цивільного права та процесу*: тези матеріали наук.-практ. конф., присвяч. світлій пам'яті О.А. Пушкіна., м. Харків, 25 трав. 2018 р. Харків, 2018. С. 309–311.
18. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР : станом на 15 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: 01.01.2025).
19. Цьомра В. Ю. До питання формування волі юридичної особи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №4/2023. С. 66–69. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/13> (дата звернення: 01.01.2025).
20. Постанова Верховного суду від 30.10.2019 у справі № 906/904/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85617441> (дата звернення: 01.01.2025).
21. Кулаков В. В. Деякі питання відповідальності учасників товариства з обмеженою відповідальністю. *Право та інновації*. 2019. №26. С. 95–99. URL: <http://oreparchive.nure.ua/handle/document/14207> (дата звернення: 02.01.2025).
22. Резнікова В., Дорошенко Л. Корпоративний договір як ефективний правовий засіб у механізмі корпоративного управління, його сутність і права природа. *Право України*. 2022. № 2022/04. С. 13. URL: <https://doi.org/10.33498/loou-2022-04-013> (дата звернення: 02.01.2025).